

Gilberte Favre Zaza: NÛREDÎN ZAZA MERDIMÊKO BINAMUS BI Û NO RAYÎR DE CUYA XO DA

Roportaj: Hulya YETÎŞEN

Hulya Yetîşen cinîya Nûredîn Zazayî () Gilberte Favre Zaza (***) xanime reyde yew roportaj kerdo û roja 21.02.2011 de keyepelê **Kurdîstan Postî** de weşanayo. Seba ke roportaj balkêş o, mi Hulya xanime ra destur waşt ke tercumeyê kurdî bikerî. Keyeyê aye awan bo, aye hem destur da hem tayê fotografi şawitîy hem zî bi hawayêko mutewazî cewab da heme persanê derheqê roportajî de.*

Ez Hulya Yetîşen xanime rê sipas kena. (Roşan Lezgîn)

* * *

Hulya Yetîşen: Gilberte xanima delale, to senî û çî şertan de Nûredîn Zaza nas kerd?

Gilberte Favre Zaza: Ez û Nûredîn Zaza, serra 1971 de Swîs de buroyê kovara magazînî "Illustre" ke bi fransîzî weşanîyayêne, ma rastê yewbînî bîy. Muawinê mudirê karê nuştayan yê na kovara ke ez serra 1969 ra nat tede şuxulîyayêne, Nûredîn Zaza sey nuştoxêkê kurdan bi mi dabi nas kerdene. Ey zî Nûredîn keyeyê birayê xo de bi wasitayê dostê xoyê muşterekî Gilbert Baechtold nas kerdbi. Seba ke zanayêne eleqeyê mi Rojhelatê Mîyanênî ra esto, wina fikirîyabi ke do bala ma her di hetan zî bianco...

Hulya Yetîşen: Şima hewtês serrî piya ciwîyayî, taybetîyê Nûredîn Zazayî ke to ser o tewr zaf tesîr kerdo, çî bî, ey dima çî mend?

Gilberte Favre Zaza: Nûredîn Zaza do hertim zerrîya mi de biciwîyo. Yew roja ke ez ey nêfikirîyî çin a. Neke tena mazî de, nika zî ciwîyêno. Ez ey ra zaf çî musaya. Tewr zaf zekaya ey, kulturê ey ke dinya rê akerde bi, exlaqê ey, hetê eyê însanî, ciwamêrdîya ey, eşqê ey ê seba heyatî û esaletê ruhê ey zaf tesîr ro mi kerd. Ez hîna zî nêresaya qabilîyetê ey ê efkerdişî. Merdimanê ey ra, înanê ke zerar da ey ro, yanî zerar da lajê ma ro, ez nêşêna înan ef bikerî. Çîyo ke bi mi bibo ez şêna ef bikerî la çîyo ke bi ey û lajê mi beno ney.

Gilberte Favre Zaza û Mesûd Barzanî

Hulya Yetîşen: Verê ke ti Nûredîn Zazayî nas bikî, to kurdî nas kerdêne? Ti reya verêne key û bi çî amancî şîya Kurdîstan?

Gilberte Favre Zaza: Reya verêne serra 1965 de gama ke mi perwerdeyê rojnamegerîye dîyêne, mi eşnawitbi ke qalê kurdan beno. Mi plan kerdbi ke ez şira Rojhelato Mîyanên. Malimanê mi ra yewî têkilîya yew şîrketê Hollanda de dabî mi. M. Silvio von Roy, hîna badê cû seba ke ez bidî General Barzanî, yew mektuba tewsiyeyî dabî mi. Fikrêkê mi estbi ke ez Rojhelato Mîyanên de çar mengî raywanîye bikerî û Kurdîstanê Îraqî keşf bikerî. Ez derheqê neheqî û tedaya ke ro miletanê bindestan bena û qederê înan ser o bihîsiyat û eleqedar bîya. Çünke ez zî mintiqayêkê

koyan de (Valais de) amebîya dinya. Xîret û mucadeleyê kurdanê Îraqî zaf tesîr ro mi kerdêne. Hezîrana serra 1967 de dostanê xoyê swîsijan reyde, hewteyêk badê şerê Îsraîl û ereban, ma Swîs ra kewtîy rayîr. Ma Kurdîstanê Tirkîya ra vîyartîy. (No mîyan de ez manzaraya muhteşeme ya koyê Agirî, mêmânperwerîya şarê Erzirom û Bazîdî qet xo vîr ra nêkena, muhteşem bîy.) Ma vîyarnay bi Îran. Îraq de zaf bêhuzurî estbî. Mi fotografê deveyan kaş kerdêne. Naye ser o polîsanê Îraqî muameleya ajanan mi reyde kerde û îzin nêda ke ma bivîyarîn vakurê Îraqî.

Sûrîye, Lubnan, Qibrîs û Îsraîl de, mi raywanîya xo dewam kerde. Û dima, seke meslegê mi gore îcab kerdêne, ez hertim şîya Rojhelato Mîyanên. Seba ke ez bîyayîşan ca ra teqîb bikerî û seba ke ez Gold Meir, Kemal Canbolat, Pierre Gemayel û ê bînan reyde roportajan bikerî. Demeyê şerî de ez Lubnan û Urdun de menda. Hewna, yew kitabê mi esto ke mi seba tutanê ke şerê Lubnanî de merdê, kerdo dîyarî û vateyo verên yê nê kitabî şair û nuştotox pîl Andree Chedidî nuştbi ke demêk ra ver Parîs de rehmet kerd.

Badê ke ez serra 1967 de Kurdîstanê Tirkîya ra vîyarta, na rey ez seba roportajî, oktobra serra 1991 de şîya Kurdîstanê Îraqî. Însanî şertanê xiraban de, mîyanê xirbe û binê koxikanê kartonan de ciwîyayêne. Mi Mesud Barzanî reyde roportaj kerd. Agêrayîş de mi no roportaj **Liberation** û çapemenîya Swîs de weşana. Radyo û televîzyon de derheqê no mewzû de programî virazîyay. Serra badê pey, seba ke ez weçînayîşan teqîb bikerî, ez seba Îraqî ameya wesênayîş. Celal Talebanî ke mi serra 1972 de Bussing [nêzdîyê Lozanî de qesebayêk] de, gama ke gelek merdimê namdarî zî uca mêmânê Mehmud Osmanî bîy, mi o şinasnabi, mi reyna o dî. Tewr peynî de zî wisarê serra 2007î de reya hîrêyine ez Kurdîstan de bîya. Na rey ez û lajê xo pîya, ma sey mêmânê Weşanxaneyê Arasî, nê weşanxaneyî kitabo ke Nûredîn Zaza tede qalê cuya xo keno weşanabi, ma şîbîy. Senî ke seba çapkerdişê kitabî ma ra destur nêgirewtbi, qapaxê kitabî zî qet goreyê eslê ey nêbi. Di hêrîşê întixarî bîy sedemê peynîya raywanîya min a Kurdîstanî û sihetê mi ser o zî bîy sedemê netîceyêkê winasî ke ewro zî rêçê înan mi de asenê.

Hulya Yetişen: Bi hetkarîya Enstîtuya Kurdkî ya Parîsî to bi nameyê Nûredîn Zazayî yew musabeqeya bixelate organîze kerde. Organîzekerdişê na musabaqe de amancê to çî bi û to key dest bi na aktîvîte kerd?

Gilberte Favre Zaza: Badê mergê Nûredînî, qewlê ey ra “merdimê ke zêhnan hîşyar kenê” ke ey no rolê gird ê rojnamegeran zaf muhîm dîyêne, fikrêko winasî mi de virazîya. Mi bi destegê Enstîtuya Kurdkî ya Parîsî fikrê xo pratîze kerd. Amancê xelate no bi ke Nûredîn Zaza bêro yad kerdene û mîletêk ke wazenê kompoyê bêvengîye de bidê vîr ra kerdiş, ma rojnamegeran teşwîq bikerîn ke na mesela de bêveng nêmanê. Nê sedeman ra na xelate seba rojnamegeranê ke meseleya kurdan de xeberanê serkewteyan virazenê amayêne dayene.

Derheqê xelate de seba malumananê biteferuatan merdim şêno biewnîyê lînkê (http://fr.wikipedia.org/wiki/Sp%C3%A9cial:Recherche/Prix_Noureddine_Zaza/) ra.

Hulya Yetişen: Nûredîn Zazayî ra yew lajê to esto. Nameyê ey Cengo yo. Cengo nika çî kar keno? Vera cuya mucadeleyê polîtîkî yê babîyê xo de helwêsta ey çî bî, nika çî ya? Çiqas tarîx û kulturê kurdan şinasneno? Zano kurdkî qisey bikero?

Gilberte Favre Zaza: Roja ke ame dinya ra nat, Cengo rastê eleqe û heskerdişêko pîl yê babîyê xo bi. Gama ke babîyê ey nêweş kewt, o duwês serr û nêman bi. Gama ke babîyê ey merd zî, pancêsserre bi. Mergê babîyê ey mi ra vêşêr ey de travmayêka zaf girde viraşte. Lajê mi Cengoyî, ne aîleya mi ra ne zî aîleya Nûredînî ra tu destekêk nêdî. Badê ke Nûredîn merd aîleya ey zî terkê ma kerd. Ne madî ne manewî tu garantîyêk nêda ma. Cengoyî serrêk Parîs de perwerde dî. Gama ke ma waşt Cengo Amerîka de perwerde bivîno, kurdanê ke sozê peydakerdişê bursî da, sozê xo nêard ca. Na yewe, lajê mi de bî sedemê şikîyîşêkê girdî. No proses ra bi tena sereyê xo vejîya. Nuştîş de wayîrê qabîlyetî

yo, wazenî hetê ziwananê xerîban ra bo, wazenî meselaya sînema û muzîkî ra bo, tutêko gelek serkewte yo. Nika bi tîcaretê serbestî debara xo keno.

Gama tut bi, ey bi kurdkî, armenîkî, tirkî, erebkî, fransî û almankî deyîrî vatêne. Nûredînî kurdkî nêmusna ey. Sedemê xo estbîy. Gama ke şîyêne Rojhelatê Mîyanênî û waştêne projeyanê xo pratîze bikero, her reye gelek êş û azar antbi. Coka ey waştêne lajê ey Swîs de perwerdeyê xo tamam bikero û vera cu de xo baş amade bikero ke bişêno mucadele bikero. Verê ey da spor û muzîkî ser. Gama ke emrê Cengoyî panc serr û nêmbi, ey keman cenayêne. Badê ke babîyê ey merd, fek keman ra verada. La ewro hîna zî meraqdarê muzîkî yo. Eke ma Kurdîstanê Îraqî de biciwîyayêne, do cuya ma ya ewroyî zî cîya bîyêne.

Nûredîn 1978 de ame Swîs û zaf asan entegre bi. Kurdêko yewek bi ke Unîversîteya Lozanî de perwerdeyê fransî dîbi. Ruhê ey zî kurd bi. La hevalê eyê tewr nêzdî swîsijî bîy. Kulturê ey hem yê kurdan hem yê rojawanî, kulturêko melez bi. Gama ke goşdariya Mozartî kerdêne, edebîyatê fransîzan ra Viktor Hugo, Elouard û Aragon wendêne. Hetêk ra Nazim Hîkmet wendêne, hertim goşdariya Şivan û Ayşe Şane kerdêne, goşdariya Aramî kerdêne. Cengo polîtîka reyde elqedar nêbeno, hunerî reyde û bala xo daya meselayanê umûmî yê însaniyetî ser. O bibi şahid ke babîyê ey Swîs de hem cuya xoya profesyonele hem zî ya taybete de mucadeleyê xoyê verênî de îşkenceyan ver senî dej anto û çî zehmetî dîya.

Hulya Yetişen: Têkilîya şima merdîmanê Nûredîn Zazayî ke Tirkîya de ciwîyênê reyde esta? Eke esta, kamcîn sewîye de ya? Ti cu û têkilîya ailewî ya mîyanê kurdan senî vînena? Eke not het ra ti kurdan û miletanê bînan muqayese bikerî, hetê başî yan nebaşîye ra ti cîyayîyêka senîne vînena?

Gilberte Favre Zaza: Çi heyf ke ney. Aîleya Nûredînî cêra bîya û vila bîya. Tayê ha Amerîka de, tayê ha Tirkîya û cayanê bînan de. Kênayanê kekê ey Dr. Nafizî ra yewe reyde têkilîya ma zaf hol a. Mi a Lubnan de dîyêne. Badê ke mêrdeyê aye merd, bar kerd şî Amerîka. Nika tutan û tornanê xo reyde uca ciwîyêna. Way û birayê Nûredînî, her yew xo rê wayîrê keyeyê xo û endîşeyê xo yê. Vera ma de tu mesulîyetêk hîs nêkenê. Neke tena rewşa merdîmanê Nûredînî yê ke Tirkîya de ciwîyênê, ez nêşêna pesnê fehmê aileyî yê kurdan zî bida. Aîleya ey ma fekrû verday, seke vajê şima xo rê se kenê bikêne... Neke tena ma rê wayîr nêvejîyay, gama ke Dr. Nafizî zî merd, ê wayîr ro tutanê ey zî nêvejîyay. Ciniya birayê Nûredînî yo ke Xarpêt de ciwîyeno, serra 1967 de şina MÎT de gerreyê Nûredînî kena. Rîyê naye ra Nûredînî heps de rakewt. Na mesela heyatê Nûredînî serûbin kerd.

Badê ke Nûredîn merd, ez pêhesîyaya. Ciniya birayê ey û kênayanê xo dest nayo malê Nûredînî ser ke heqê ey ê qanûnî bi. Cengo mîyanê wêrisanê resmîyan yê dezayan de ca gêno la hetanî nika nêşayo tu heqêkê xo bigîro. Cengoyî na mesela de xo tam sey mexdurêk hîs kerd. Lajê waya Nûredînî ya pîle vîst serrî yo ke cewab nêdano mektubanê ma. Waya Nûredînî ya tewr qije gama ke merde, înan qet xebere zî nêda ma. Nûredînî û na waya xo hertim yewbînan rê nuştêne. Seba ke Cengo heqê xo yê qanûnî bigîro mi yew avûkat girewt. Ez vana qey vîyartişê zemanî (zaman aşımı) ra çîyê hasil nêbi.

Bîy vîst û di serrî ke Nûredîn şîyo rehmet. Her kes wayîrê yew fehmî yo. Hetanî ewro mi kesî ra ardim nêwaşt. Swîs de emrê teqawutbîyene 64 serrî yo û ez hetanî nê emrî şuxulîyaya. Hetanî ke destê mi ra ame mi ardimê Cengoyî kerd, seba ke ez tena yew kar de şuxulîyaya meaşê min ê teqawutîye zî zaf nîyo. Nê hetî ra rewşa kurdan yê ê bînan ra zêde cîya nîya. Ne zêde hol ê, ne zêde xirab ê. Her cayê dinya de rîyê zehmetîyanê debare ra însanî yan terkê merdîmanê xo kenê yan dizdîye kenê. Seba merdîmanê Nûredînî tu cazîbeyêkê ma nêmendo ke înan ra tayê estê hetê polîtîkî ra tirkîyan ra vêşêr tirk ê. (Qiralan ra qiralperestêr ê.) Aîleya ey çekuyanê "mesulîyet û piştgirî" nêzana. Birayê ey wayîrîye ro lajê yewekî yê Nûredînî zî nêkenê. Eke ma bêrîn ma ser, na rewşe tabî kî merdimî dejnena, mi ra teber kesê Cengoyî çin o. Na tenayîya ey mi kena mîyanê

endîşeyî. Eke rojêk ez şirî, o bêkes maneno. Hewna, kurdanê Sûrîye ra yew, gama ke babîyê ey heps de beno, delevêreyêk ano bi ey ser de, dima soz dano Nûredînî ke do peranê ey bido. Cengoyî na mesela zanayêne. Û ey sozê xo nêard ca. Badê ke o merd, tutanê ey zî na mesela de xo mesul nêdî, qet eleqedar nêbî.

Hulya Yetişen: Ti çend parçeyanê Kurdîstanî (Tirkîya, Îraq...) de menda. Kurdî demêko derg binê hegemonyaya dewletanê cîya-cîyayan de mendê. Gelo to çi ferqî kultur, cu û awirê înan ê dinya de dîy? Bi to mumkin o ke çar parçeyê Kurdîstanî bibê yew?

Gilberte Favre Zaza: Seba ke kurdanê Tirkîya binê rejîmê kemalîstî de zaf teda dîya, averşiyayîşê înan ameyo firên kerdene. Kurdê Sûrîye ke demêko derg binê mandaya fransizan de mendê zî, hetê entelektuelî û kulturî ra (Celadet Bedirxan, derûdorê Hawarî ûêb.) bêguman kurdanê Tirkîya ra û ê bînan ra hîna aver ê (Labelê badê ke rejîmê Baasî ronîya û nat a, kurdî hem wayîrê tu heqêk nîyê û ezîyeto ke ancenê ewro hîna zî dewam keno). Gama ke Nûredîn serra 1967 de agêrayo Kurdîstanê Tirkîya, mîyanê ey û aîleya ey de venganeyêko zaf gird yê kulturî virazîyayo. Ê tena mektebanê kemalîstan de ke mezgê înan yeno şutene de perwerde bîyê. La o, Sûrîye de lîseya Fransa de perwerde bîyo, Lubnan û Swîs de perwerdeyê xoyo berzî tamam kerdo.

Hulya Yetişen: Nika ma bêrîn şima ser. Vanê, to duwêsserrîya xo de dest bi nuştîş kerdo. Gilberte Xanime, merdim çira nuseno? Waştîşê nuştîşî kamca ra yeno? Ti şêna no ruh ma rê tarîf bikî? Tebaxa 2011î de yew romanê to vejêno. Ti nê romanê xo de qalê çî kena, ti şêna biney qalê mewzû û qehremananê romanê xo bikî?

Gilberte Favre Zaza: Qewlê nuşttox Paul Austerî ra ke vano "kes nêzano yew kitab senî yeno dinya, kotî ra yeno, bitaybetî nuşttox bi xo nêzano..." Beno ke na îhtîyacîye yew çinbîyayîş ra yena meydan. Zaf zehmet o ke ma derheqê nuşttoxîye û nuştexanê xo de qisey bikerîn. No kitab behsê di babîyan keno: o yewin, babîyo bêveng yê a kesa ke hîkaye qisey kena, o bîn zî, mi gore hemserê kesa ke hîkaye qisey kena yo, ke verî nêweşîya ey, dima zî, badê mergê ey, xo kerdo herinda babî-şairî. Nameyê kitabî "Les Inconsolables" (Êyê ke nêwê vîr ra kerdene) o. Ez romanê xo, sere de lajê xo Cengoyî rê û dima, weşangaro pilo lubnaniy Ghassan Tuéni ke hîrê lajê ey zî êtîm mendîy ke Nûredînî o nêzdîye ra şinasayêne rê kena dîyarî. Bi hawayêko tebîî, no kitab de bitaybetî mi hewnan de qalê Nûredînî zî kerd. Hewna zî no kitab, hîkaye yew kênaya ciwane ya ke "deyîra eşqî ya babîyanê ke welatê melean (cenet) ra cîya bîyê" bitaybetî xelisîyayîşî kitabî de vînenê.

Hulya Yetişen: Aîleya to yewêkê xerîbî reyde, ser de zî kurdêk ke mîyanê aktîvîteyanê polîtîkan de yo, zewijîyayîşê to senî dî?

Gilberte Favre Zaza: Verî gelek negatîf bîy, dima babî û dadîya mi -nika her di zî heyat de nîyê- musayî ke Nûredînî nas bikerê û qîymet bidê ey. Bitaybetî zî babîyê mi. Mergê Nûredînî de aîleya mi nêameye verê min û lajê mi. Caran zewajê mi qebl nêkerdbi. Û nê sedemî ra mergê înan de ez ameya ceza kerdene. Ez nêwazena derheqê înan de qisey bikerî. Ez nameyê yew weşana Euronewsî bi deyn gêna û vana "Şîrove Çin o!" Axir Cengo û ez, aîleya Nûredînî û aîleya mi, ma het nêbî zî, ma ha heyat de yê.

Hulya Yetişen: Kurdî dinya de şarêko wayîrê nufûsê tewr qelabalixî yê bêdewlet ê. Cu, kultur û ziwanê kurdan binê tehdîdî de yo, tedayî hîna zî dewam kenê. Dinya zî nêwazena naye bivîno. Xora "Xelata Nûredîn Zazayî" zî vera na bêvengîye de yew teşebus nêbî? Gelo çira dinya nêwazena kurdan bivîno û bieşnawo? Na bêvengîye senî wedarîyena?

Gilberte Favre Zaza: Ganî merdim nêkero umûmî. Ewro kurdî serranê 70 û 80an ra hîna vêşî yenê şinasnayene. Estena gelek dîrektoranê sînema, nuştox, şair û hunermendanê bînan delîlê estena kurdan o. Xo vîr ra meke ke Kurdîstanê Îraqî seba gelek karsazê ke wazenê uca kar bikerê û ver bi uca vaz danê bîyo Eldorado. Tirkîya, herçiqas tayê averşiyayîşê ke bi çiman yenê dîyene tede estbê zî, seba ke cîyakarî dewam kena, rayîr ra menda. Sûriye de kurdî wetendaşê sinifa dîyin ê. Ez rewşa Kurdîstanê Îranî nêzana. Labelê bîyayîşanê Tûnis û Misirî nîşanê ma da ke demokrasî şeno leze vila bibo. Û îstîqbalê destpotan mîyanê şarî de çin o. No çiyêko baş o. Ez hêvîdar a ke kurdê Sûriye wetendaşanê ereban reyde demêko nêzdî de vayê demokrasî ra îstîfade bikerê. Çunke her kes serê erdê ke ciwîyêno de heqê ey esto ke bextewar bo. Welatê ke demokrasî tede esto, nêşênê seba ê bînan xo mukemel nîşan bidê û bibê emsal. Eke tersê naye bikerê, durist nêbenê. Ê demokrasî (û pere) seba xo wazenê, seba ê bînan ney. Çimê mi de na rewşêka wina ya ke tolerans qebl nêkena.

Hulya Yetişen: Çiyêk ke ti ma ra vajî esto?

Gilberte Favre Zaza: Nûredîn Zazayî seba Rojhelatê Mîyanên modelêk ke xo rê Modelê Helvetqouyî [Modelê Swîsî] esas gêno xeyal kerdêne: her kes, kam aîdê kamcîn etnikî, kamcîn bawerîya dînî û kulturî beno wa bibo, fikrê bitoleransî û durustîya sosyale ke têreyde ciwîyênê, ey waştêne ke mîyanê Konfederasyonê Dewletanê Rojhelatê Mîyanênî de ca bigîrê...

Rewşa însaniyetî, do cayê xo de vîndero û ezîyet dewam bikero. Xora rewşa umûmî ya dinya bineyke zî wina ya. Ey nuştbi ke "însaniyet nêşênê rojanê bextewaran xeyal bikero." Ez zî temamen beşdarê fikrê ey bena. Yew zî, bîyayênêk esta ke ez aye ra bi hawayêko xirab mutesîr bena û xîyalê mi şikîyênê. Qismêkê kurdan bê ke mi ra bipersê, bê ke mi ra îzin bigîrê, nuştayanê Nûredînî weşanenê. Kitabê ke çap kenê, yew nimûne ma rê nêşawenê zî. Weşanxaneyê Arasî ke binê îdareyê Bedran Hebîbî de yo, bê ke rizaya mi estbo, heyatê Nûredînî bi kurdî weşana. Ez hîna zî pabeyê ey a ke yew nusxeyê ê kitabî pêşkêşê kitabxaneyî bikerî.

Kurdê Îraqî hol zanê petrolê xo biroşê. Labelê qaydeyanê exlaqê meslegî û heqanê telîfî hîç nêzanê! Belkî rojêk bimusê. Sloganêk ke çapemenîya Swîsî de bi hawayêko biîntizam weşaniyêna esta: Tecawuzkerdişê heqanê nuştoxan, dizdî ya!

Rewşa ke Tirkîya de esta zî hîna holêr nîya. Tirkîyaya ke endama Konvansiyonê Ewropa ya, mesulîyeto ke derheqê heqanê nuştoxan de girewto xo ser, nêana ca. Zafê weşanxaneyê Tirkîya (kurdî zî tede) goş nêdanê no mewzû. Wazena wa partiyê polîtîkî bê yan zî şexsî bê, ê ke nameyê Nûredînî bi kar anê, êdî ez zî qîymet nêdana înan. Tu eleqeyê nê çî bi demokrasî zî çin o. Ez polîtîkaya telafîkerdişî zî qebl nêkena, bêqîymet îlan kena. Tu kes, ne Sûriye de ne zî cayêna de wayîrê ê heqî nîyo ke nameyê ey bi kar bîyaro. Nûredîn merdimêko binamus bi û no rayîr de cuya xo da.

(*) Nûredîn Zaza serra 1919 de Maden de ame dinya, roja 07.01.1988 de Lozan de nêweşîya qanserî ra şî rehmet. Celadet Bedirxan seba Nûredîn Zazayî vano "O Çexovê kurdan o."

Serra 1938 de Cîgerxwîn, Qedrîcan, Osman Sebrî û kekê xo Dr. Nafzî reyde o zî endamanê Klûba Ciwanên Kurdan ra yew bi. Nûredîn Zaza badê şerê cîhanî yê yewinî şino Swîs û Unîversîteya Lozanî de dest bi perwerdeyê lîsansê berzî keno.

Serra 1956 de şaristanê Almanya Rojawanî Wiesbaden de 17 embazanê xoyê kurdan reyde Komela Wendekaranê Kurdan ya Ewropa ronano.

Nûredîn Zaza badê ke doktoraya xo zanistîyanê perwerdeyî de tamam keno, serra 1956 de agêreno Sûrîye. 1967 de Partîya Demokrat a Kurdîstanê Sûrîye ronîyena û Nûredîn Zaza beno serekê na partî. No mîyan de Unîversîteya Şamî de di serrî sey dersdarî (Öğretim görevlisi) xebitîyêno.

Nûredîn Zaza serranê 1960îyan de Sûrîye, Lubnan, Urdun û Îraq de ame hepis kerdene, îşkenceyê giranî dîy û cezaya hucreyan girewte.

Nûredîn Zaza, hem warê polîtîka de hem zî warê edebîyatî de merdimêko zaf aktîf o. Hîkayeyê ey kovara Hawar û Ronahî de weşanîyayê. Xebata Enstîtuya Kurdî ya Parîsî de ca girewt. Serrêk verê mergê xo, yanî serra 1987 de eserê Ehmedê Xanî Mem û Zîne tercumeyê fransî kerd.

()** Cinîya Nûredîn Zazayê rehmetî **Gilberte Favre Zaza** 1945 de şaristanê Sion (Valais) yê Swîsî de ameya dinya. Badê ke perwerdeyê rojnamegerîye tamam kena, 1967 de yena Kurdîstan û Rojhelato Mîyanên ra gêrena. Serra 1971 de Nûredîn Zazayî şinasnena. Serra 1972 de seba ke beşdarê mitîngê ke qey Nûredîn Zazayî Berlîn de virazîyayêne bibo, hetê Hemreş Reşoyî ra yena wesênayene û eynî serre de Nûredîn Zazayî reyde zewijêna. Serrêk dima ra zî bi nameyê Cengo yew lajê înan yeno dinya.

Serra 1982 de kitabê Nûredîn Zazayî "Ma Vie Kurde" (Cuya Mina Kurde) redaktekerd û çape rê amade kerd.

Badê ke serra 1988 de hemserê aye Nûredîn Zaza şî rehmet, bi destekê Enstîtuya Kurdî ya Parîsî musabeqaya rojnamegerîye ya "Xelata Çapemenîye ya Nûredîn Zazayî" organize kerd.

Gilberte Favre Zaza seba ke ardimê kurdanê Başûrî bikero, bi nameyê HÊVÎ komeleyêk awan kerde. Ardim û pereyo ke na komele de kom bi, seba ke bidê şarî, teslîmê karbidestanê Kurdîstanê Başûrî kerd.

Serra 1993 de çapa dîyine ya "Ma Vie Kurde" weşanxaneyê Labor û Fidés ra da kerdene. No kitab tercumeyê erebkî û kurdkî zî bîyo. Gilberte Favre Zaza nika xebitêna ke yew arşîvê Nûredîn Zazayî virazo.

Eserê Gilberte Favre Zaza ke hetanî nika weşanîyayê nê yê:

Suicide du bonheur (poèmes en prose), épuisé, 1966

Inch'allah (récit de voyage), épuisé, 1968

Chemins (poèmes), épuisé, 1974

Corinna Bille, le vrai conte de sa vie (Editions 24 Heures), 1981

Requiem pour une enfance, Editions Clin d'oeil, 1983

L'Hirondelle de vie, chronique des enfants du Liban, (préface d'Andrée Chedid), Editions de L'Aire, 1988

Itinéraires (poèmes), 1970-1990

Une Vie entre parenthèses, roman, La Thièle, Yverdon, 1992

Préface à Ma vie de Kurde, de Nouredine Zaza (réédition, Labor et Fidès, 1993

Mémoire de Sion, la vie quotidienne entre 1850 et 1950, album photographique (Editions Z, Lausanne) 1998

Corinna Bille, Le vrai conte de sa vie, Editions Z, Lausanne, 1999

Comme un acte de mémoire, Editions de L'Aire, Vevey, 2000

Survivre, Editions Z, 2003

René Spahr, 1905-2001: humaniste et pionnier, Editions Z, 2004

www.zazaki.net